

DOCENTENHANDLEIDING

Natuurlijke bevolkingsgroei in het Caribisch gebied – havo/vwo

E1.4 Demografische dimensie

Eindtermen

De kandidaat kan demografische kenmerken van het Caribisch gebied beschrijven, verklaren en analyseren.

In dit verband kan de kandidaat:

- Ontwikkelingen in de natuurlijke bevolkingsopbouw beschrijven, verklaren en analyseren.

Aandachtspunten:

- De Caribische eilanden bevinden zich in verschillende fasen in het demografisch transitie-model.
- Migratie heeft een grote invloed op de leeftijdsopbouw van de bevolking in het Caribisch gebied. (zie ook tweede katern)

Belangrijke werkwijzen:

- Demografische verschijnselen in het Caribisch gebied in hun geografische context plaatsen.
- Demografische verschijnselen in het Caribisch gebied vergelijken in ruimte en tijd.
- Demografische verschijnselen in het Caribisch gebied beschrijven en analyseren door relaties te leggen tussen het bijzondere en het algemene.

Belangrijke begrippen:

- natuurlijke bevolkingsgroei
- sociale bevolkingsgroei (zie ook tweede katern)
- demografisch transitie-model

Instaptoets

1. Vul de tabel in met de kenmerken van het demografisch transitie-model per fase. Kies uit de volgende woorden:

Geboortecijfer: erg laag, afnemend, hoog (2x), laag

Sterftcijfer: laag (2x), langzame daling, hoog, snelle daling

Natuurlijke bevolkingsgroei: weinig / geen groei (2x), snelle groei, afnemende groei, langzame daling

Fases	Geboortecijfer	Sterftcijfer	Natuurlijke bevolkingsgroei
Fase 1	hoog	Hoog	Weinig / geen groei
Fase 2	Hoog	Snelle daling	Snelle groei
Fase 3	Afnemend	Langzame daling	Afnemende groei
Fase 4	Laag	Laag	Weinig / geen groei
Fase 5	Erg laag	Laag	Langzame daling

2. Noteer bij de onderstaande zinnen de juiste fase van het demografisch transitie-model. Gebruik elke fase 1x.
 - A. De mensen in een land worden heel oud, de gemiddelde levensverwachting op Bonaire is 80 jaar. = fase 4
 - B. De kindersterfte is hoog door een gebrek aan voedsel en schoon drinkwater, mensen worden niet oud. = fase 1

- C. Er wordt meer gedaan aan gezondheidszorg, waardoor er minder kindersterfte is en mensen iets ouder worden. = fase 2
 - D. Het sterftcijfer stijgt doordat er steeds meer mensen heel oud geworden zijn. Ook komen er weinig kinderen bij. = fase 5
 - E. Vrouwen maken carrière, waardoor ze laat aan kinderen beginnen. = fase 3
3. Noem drie demografische variabelen die de bevolkingssamenstelling beschrijven.
Leeftijd, geslacht, gezinssamenstelling

Stap 1

Vragen

1 In 2018 was het geboortecijfer in Aruba 12,3 ‰. Het sterftcijfer was 8,5 ‰.

Aruba had in januari 2018 afgerond 116.500 inwoners.

a Wat betekent een geboortecijfer van 12,3 ‰?

Per 1000 inwoners worden er 12,3 kinderen geboren.

b Bereken hoeveel mensen er in Aruba in 2018 zijn overleden.

Per 1000 inwoners overlijden er 8,5 inwoners. Bij een inwoneraantal van 116.500 zijn dat er dus ongeveer $116,5 \times 8,5 \approx 990$ mensen die overlijden.

c Bereken ook de grootte van het geboorteoverschot in Aruba in 2018. Stel dat er geen sprake is van migratie, hoe groot is dan het aantal inwoners van Aruba in januari 2019?

Geboortecijfer is 12,3, dus aantal kinderen dat geboren wordt is $116,5 \times 12,3 \approx 1433$.

Geboorteoverschot is $1433 - 990 = 443$

Aantal inwoners januari 2019 is ongeveer $116.500 + 443 = 116.943 \approx 117.000$

2

a In de tabel ontbreken drie gegevens (x, y en z).

$x = 25.900$, $y = 153.600$ en $z = 11\%$

Welke getallen moeten op de ontbrekende plekken staan?

b Bereken de demografische druk, waarbij je ervan uit mag gaan dat iedereen tussen de 15 en 65 jaar werkt.

demografische druk = $\frac{76.600+32.000}{52.500+153.600+37.900} \times 100\% = 44,5\%$

c Wat betekent het als de demografische druk in een land stijgt?

Een toename van de druk betekent dat de werkenden meer moeten verdienen om de niet-werkenden te kunnen onderhouden.

3

a Welke vorm heeft dit bevolkingsdiagram?

De urn-vorm.

b Uit het bevolkingsdiagram kun je afleiden dat er in 2070 sprake is van ontgroening en vergrijzing in Barbados. Omschrijf beide begrippen.

Ontgroening betekent dat het aantal jongeren (onder de 15 jaar) afneemt. Vergrijzing betekent dat het aantal ouderen (65+-ers) toeneemt.

c Wat denk je: doen koppels in Barbados in 2070 wel of niet aan family planning? Leg je antwoord uit.

Er wordt wel aan family planning (gezinsplanning) gedaan. Het geboortecijfer is laag. Dat betekent dat gezinnen controle uitoefenen op de voortplanting, met name op het aantal zwangerschappen.

4

a In de figuur zie je dat de rode lijn tussen 1960 en 2010 steeds boven de blauwe lijn loopt. Wat zegt dit over de bevolkingsomvang van Cuba?

Het geboortecijfer (rode lijn) is steeds hoger dan het sterftcijfer (blauwe lijn). Het geboorteoverschot is steeds groter dan 0, er is dus steeds sprake van natuurlijk bevolkingsgroei. De groei wordt wel steeds kleiner.

b Anke en Yorrick hebben allebei een grafiek geschetst die de bevolkingsomvang als gevolg van natuurlijke bevolkingsgroei in Cuba tussen 1960 en 2010 moet weergeven. Welke grafiek past bij bron 2? Leg je antwoord uit.

De grafiek van Anke (I) geeft de ontwikkeling van de bevolkingsomvang als gevolg van natuurlijke bevolkingsgroei in Cuba tussen 1960 en 2010 op de juiste manier weer.

5 In deze opdracht ga je zelf een aantal demografische gegevens verzamelen. Je doet van een aantal landen in het Caribisch gebied en van een aantal landen die in de buurt van het Caribisch gebied liggen. Als je de gegevens verzameld hebt, vergelijk je de gegevens met elkaar.

Land / Gemeente / Regio	1			2				3
	geboorte- cijfer in ‰	sterfte- cijfer in ‰	geboorte- / sterfte- overschot	aandeel 0 – 15 jarigen in %	aandeel 15 – 65 jarigen in %	aandeel 65+ers in %	demo- grafische druk	vorm bevolkings- diagram
Aruba								
Curaçao								
Cuba								
Dominicaanse R.								
Haïti								
Puerto Rico								
Costa Rica								
Mexico								
Suriname								
Venezuela								

- Kies uit de tabel drie landen, uit iedere kleur één: dus eerst Aruba of Curaçao (landen binnen het Caribische deel van het Nederlands Koninkrijk), daarna Cuba, Dominicaanse Republiek, Haïti of Puerto Rico (eilanden van het Caribisch gebied) en ten en ten slotte Costa Rica, Mexico, Suriname of Venezuela (landen op het vasteland in de buurt van het Caribisch gebied).
- Maak een tabel met de door jou gekozen landen.
- Zoek op internet van de gekozen landen een recent geboortecijfer en sterftcijfer en schrijf de gegevens in de tabel.
- Bereken met de gegevens de bevolkingsgroei.
- Zoek op wat het aandeel 0-15 jarigen, 15-65 jarigen en 65+ers is in de door jou gekozen (ei)landen. Bereken met deze gegevens voor ieder land de demografische druk.

Inge vulde tabel (vraag a t/m e)

Land / Gemeente / Regio	1			2				3
	geboorte- cijfer	sterfte- cijfer	geboorte- / sterfte- overschot	aandeel 0-15/20 jarigen	aandeel 15/20-65 jarigen	aandeel 65+ers	demo- grafische druk	vorm bevolkings- diagram
Aruba	12	9	3	18%	67%	15%	49	urn
Curaçao	14	8	6	20%	65%	15%	54	granaat

Cuba	10	9	1	16%	68%	16%	47	urn
Dominicaanse R.	18	6	12	27%	67%	6%	49	granaat
Haïti	21	7	14	31%	65%	4%	54	piramide
Puerto Rico	8	10	-2	14%	64%	22%	56	urn
Costa Rica	15	5	10	22%	69%	9%	45	granaat
Mexico	17	5	12	26%	66%	8%	52	granaat
Suriname	15	6	9	23%	70%	7%	43	granaat
Venezuela	18	7	11	26%	66%	8%	52	granaat

Gebruikte websites:

- <https://www.indexmundi.com/>
 - <https://www.populationpyramid.net/>
- f. Ga op zoek naar een recent bevolkingsdiagram van elk (ei)land op. Welke vorm past het best bij het diagram? Schrijf de naam van deze vorm in de tabel. Springt er een land uit als je kijkt naar het verschil tussen het geboortecijfer en het sterftcijfer? Zo ja, welk land?
Landen met een hoog geboortecijfer zijn Haïti, Dominicaanse Republiek, Venezuela en Mexico. Puerto Rico en Cuba hebben een laag geboortecijfer. Puerto Rico, Aruba en Cuba hebben een relatief hoog sterftcijfer. Costa Rica en Mexico hebben een laag sterftcijfer.
- g. Geef aan welk land in jouw tabel de hoogste demografische druk en welk land de laagste demografische druk heeft.
Landen met een hoge demografische druk zijn: Puerto Rico, Curaçao, Haïti. De demografische druk is laag in Suriname en Costa Rica.
- h. Vergelijk nu ook de vormen van de bevolkingsdiagrammen. Zijn er verschillen? Zo ja, beschrijf de verschillen en geef een verklaring voor deze verschillen. Je mag gebruik maken van het internet om een verklaring te vinden.
Heeft het bevolkingsgram meer de vorm van een piramide dan wijst dat er op dat het land (nog) een ontwikkelingsland is. Is er sprake van een urn-vorm dan is het land welvarender. Heeft het bevolkingsdiagram meer de granaat-vorm dan zit de economische ontwikkeling (en de gezondheidszorg) tussen ontwikkelingsland en welvarend land in.

6 De meest voorkomende religie op de eilanden die deel uitmaken van Caribisch Nederland is het Christendom. Veel inwoners zijn katholiek of protestants, en er zijn tal van kerken en christelijke gemeenschappen in de regio. Religie kan een rol spelen in het demografisch transitie-model.

Beschrijf hoe religie een rol kan spelen in het demografisch transitie-model.

Religies kunnen specifieke voorschriften en/of beleidslijnen hebben met betrekking tot gezinsplanning. Ze kunnen bijvoorbeeld het gebruik van bepaalde vormen van anticonceptie ontmoedigen of verbieden, wat kan leiden tot een hoger geboortecijfer.

7 Vrouwenemancipatie verwijst naar het streven voor gelijke rechten, kansen en vrijheden voor vrouwen op alle gebieden van het leven, dus op politiek, sociaal, economisch en cultureel gebied. Vrouwenemancipatie speelt een belangrijke rol in het demografische transitie-model. Beredeneer dat vrouwenemancipatie een belangrijke rol speelt in het transitie-model.

Vrouwenemancipatie speelt een belangrijke rol bij het verlagen van het geboortecijfer. Vrouwenemancipatie zorgt voor meer mogelijkheden voor opleiding en werk buiten het huishouden. Vrouwen zullen later trouwen en minder kinderen krijgen, waardoor het totale vruchtbaarheidscijfer/geboortecijfer daalt. Bovendien krijgen vrouwen vaker toegang tot anticonceptie en gezinnen kunnen beter aan gezinsplanning doen.

8 Onderzoek voor Haïti of de resultaten in bron 19 overeenkomen met de positie in het demografisch transitie-model.

Haïti: lage toegang tot moderne anticonceptiemiddelen, dit komt overeen met een hoog geboortecijfer / hoge vruchtbaarheid.

9

Uit de vorm van de bevolkingsdiagrammen van beide landen kun je opmaken dat de landen in een verschillende fase van het demografisch transitie-model bevinden.

a Welke vorm heeft het bevolkingsdiagram van Jamaica? En welke vorm het bevolkingsdiagram van de Dominicaanse Republiek?

Jamaica: urn, Dominicaanse Republiek: granaat

b In welke fase bevindt Jamaica zich? En in welke fase de Dominicaanse Republiek.

Jamaica: fase 5, Dominicaanse Republiek: fase 3/4

c Waar zal er sprake zijn van een hogere natuurlijke bevolkingsgroei, in Jamaica of de Dominicaanse Republiek? Leg uit hoe je dat kunt afleiden uit de grafieken.

Jamaica: bevolkingskrimp, Dominicaanse Republiek: lichte groei

Dominicaanse republiek laat natuurlijke bevolkingsgroei zien omdat er in de reproductieve leeftijd meer mensen zijn, ook komen er nieuwe generaties aan, die even groot of groter zijn dan de huidige reproductieve bevolking

Stap 2

Vragen

1 Leg uit hoe door het kolonialisme, de slavernij en de afschaffing van de slavernij de samenstelling van de bevolking in veel Caribische landen is beïnvloed.

Het kolonialisme, de slavernij en de afschaffing ervan hebben de samenstelling van de bevolking in veel Caribische landen aanzienlijk beïnvloed. Tijdens het kolonialisme brachten Europese mogendheden Afrikaanse slaven naar de Caribische eilanden voor arbeid op plantages, wat resulteerde in een significante Afrikaanse diaspora. Na de afschaffing van de slavernij migreerden arbeiders uit andere regio's, zoals India, China en Europa, naar de Cariben om in de arbeidsbehoefte te voorzien. Deze golven van migratie en de vermenging van verschillende culturen hebben geleid tot de multiculturele en etnisch diverse samenleving die nu kenmerkend is voor de Caribische regio.

2 Geef een reden waarom de levensverwachting hoger is op eilanden die politiek verbonden zijn gebleven met de voormalige kolonisator.

Eilanden die verbonden zijn met de voormalige kolonisator krijgen vaak directe subsidies, toegang tot medische kennis, medicijnen en artsen, waardoor de levensverwachting hoger is.

3 Geef twee andere factoren (naast politieke status) die het verschil in levensverwachting tussen de eilanden en voormalige kolonisatoren verklaren.

De kwaliteit van infrastructuur, onderwijsniveau, levensstijl (bijv. voedingspatroon), en het voorkomen van chronische ziekten zoals diabetes.

4 Beschrijf het verband tussen de volgende begrippen: economie, gezondheidszorg, kindersterfte en geboortecijfer.

Er bestaat een nauw verband tussen economie, gezondheidszorg, kindersterfte en geboortecijfer. Een groeiende economie stelt een land in staat om betere gezondheidszorg, betere hygiëne en betere voedselvoorziening te bieden, wat vaak leidt tot een lagere

kindersterfte. Een lagere kindersterfte zet gezinnen aan tot gezinsplanning, met als resultaat een lager geboortecijfer.

5 Klimaatverandering kan indirect de bevolkingsgroei beïnvloeden. Leg uit hoe dat kan?

Klimaatverandering kan indirect de bevolkingsgroei beïnvloeden door zijn impact op natuurlijke hulpbronnen, landbouwproductiviteit en leefgebieden. Extreme weersomstandigheden, zoals periodes van droogte en overstromingen kunnen leiden tot voedseltekorten, wat de gezondheid en levensverwachting van bevolkingen beïnvloedt.

Daarnaast kan klimaatverandering leiden tot verplaatsing van mensen, omdat gebieden onbewoonbaar worden. Deze veranderingen kunnen leiden tot lagere geboortecijfers en hogere sterftcijfers, waardoor de bevolkingsgroei indirect beïnvloed wordt.

6 Geef van deze drie gevolgen aan wat het directe én indirecte gevolg was (en soms nog steeds is) op de bevolkingsomvang. Dus steeds een direct en een indirect gevolg.

Veel doden (I): Direct: Het hoge aantal doden heeft direct een negatieve invloed op de bevolkingsomvang. Indirect: de bevolking zal langzamer herstellen omdat het bevolkingsaantal significant is afgenomen.

Emigratie (II): De massale emigratie van Haïtianen zorgde direct negatief gevolg op de bevolkingsomvang. En, omdat waarschijnlijk relatief veel Haïtianen in de leeftijd 15 tot 40 emigreren, zal door de massale emigratie ook het geboortecijfer dalen, met als indirect gevolg een daling van de bevolkingsgroei.

Langdurige gevolgen (III): De langdurige impact op gezondheid, huisvesting en economie zorgen voor een lager geboortecijfer en een lagere levensverwachting. Het gevolg zal zijn dat de bevolkingsomvang minder snel zal toenemen.

7 Bedenk twee beleidsmaatregelen die landen die zelfstandig zijn geworden kunnen nemen om hun gezondheidsuitkomsten te verbeteren, ondanks de beperkte middelen.

Investeren in eerstelijnszorg, samenwerkingen met NGO's, opleiden van lokaal medisch personeel, preventiecampagnes voor leefstijlziekten zoals diabetes en hartvaatziekten.

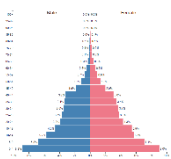
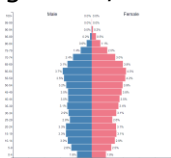
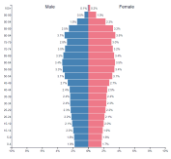
Eindproduct

Voorbeelduitwerking

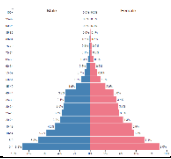
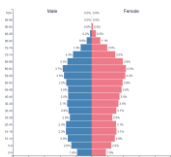
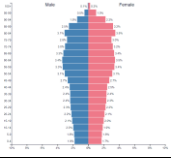
Als je Aruba en/of Curaçao vergelijkt met Haïti dan is het verschil dat de Aruba en Curaçao zich in een eerdere fase van het demografisch transitie-model bevinden dan Haïti. De (natuurlijke) bevolkingsgroei in Aruba en Curaçao stagneert eerder dan de (natuurlijke) bevolkingsgroei in Haïti.

De economische situaties in Aruba/Curaçao en Haïti verschillen aanzienlijk en deze verschillen zie je terug als kijkt naar hun positie in het demografisch transitie-model. Aruba en Curaçao hebben een stabielere en meer ontwikkelde economie. Haïti heeft te maken met een minder stabiele en minder ontwikkelde economie.

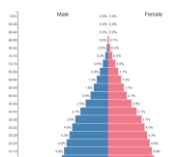
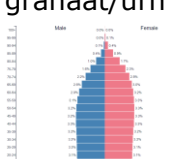
Aruba

1950	vorm bevolkingsdiagram + tekening diagram	<p>piramide</p>
	fase transitie-model	fase 2
	bevolkingsgroei	snelle groei
2025	vorm bevolkingsdiagram + tekening diagram	<p>granaat/urn</p>
	fase transitie-model	fase 4/5
	bevolkingsgroei	niet of nauwelijks groei, start daling
2100	vorm bevolkingsdiagram + tekening diagram	<p>Urn</p>
	fase transitie-model	fase 5
	bevolkingsgroei	daling

Curaçao

1950	vorm bevolkingsdiagram + tekening diagram	Piramide
	fase transitie-model	fase 2
	bevolkingsgroei	snelle groei
2025	vorm bevolkingsdiagram + tekening diagram	granaat/urn
	fase transitie-model	fase 4
	bevolkingsgroei	niet of nauwelijks groei
2100	vorm bevolkingsdiagram + tekening diagram	Urn
	fase transitie-model	fase 5
	bevolkingsgroei	daling

Haïti

1950	vorm bevolkingsdiagram + tekening diagram	Piramide
	fase transitie-model	fase 2
	bevolkingsgroei	snelle groei
2025	vorm bevolkingsdiagram + tekening diagram	piramide/granaat
	fase transitie-model	fase 3
	bevolkingsgroei	afnemende groei
2100	vorm bevolkingsdiagram + tekening diagram	granaat/urn
	fase transitie-model	fase 4/5
	bevolkingsgroei	niet of nauwelijks groei, start daling

Toetsvragen

1 De vorm van een bevolkingsdiagram van een land kan in de loop van de tijd veranderen. Welke demografische trend past bij een verandering van een piramide-vormig naar een granaat-vormig bevolkingsdiagram?

- A) Toenemende kindersterfte en dalend geboortecijfer.
- B) Dalende kindersterfte en dalend geboortecijfer. [Juist]**
- C) Toenemende vergrijzing en hoog geboortecijfer.
- D) Stabiele bevolkingsgroei en dalende kindersterfte.

2 De vorm van een bevolkingsdiagram van een land kan in de loop van de tijd veranderen. Welke verandering past bij een land als het bevolkingsdiagram verandert van piramide- naar urn-vorm?

- A) Overgang van een ontwikkelingsland naar een welvarend land. [Juist]**
- B) Verandering van een agrarische naar een industriële economie.
- C) Overgang van een lage naar een hoge geboortecijfer.
- D) Stijging in de kindersterfte en daling in de levensverwachting.

3 Wat is de betekenis van 'demografische druk' in economische termen?

- A) De druk van de bevolking op natuurlijke hulpbronnen.
- B) De verhouding tussen de economisch actieve en niet-actieve bevolking. [Juist]**
- C) De druk van de bevolkingsgroei op het onderwijssysteem.
- D) De impact van de vergrijzing op de gezondheidszorg.

4 Hoe heeft een politiek besluit over een verandering van de pensioenleeftijd invloed op de demografische druk in het land?

- A) Het heeft invloed op het geboorte- en sterftcijfer.
- B) Het heeft invloed op de verhouding tussen werkenden en niet-werkenden. [Juist]**
- C) Het heeft invloed op de ontgroening en de vergrijzing.

5 Wat is het meest waarschijnlijke gevolg van economische teruggang na bijvoorbeeld een natuurramp op de demografische ontwikkeling?

- A) Een directe toename van de bevolkingsgroei.
- B) Een verminderde neiging tot emigratie.
- C) Uitstel van het krijgen van kinderen. [Juist]**
- D) Een toename van de levensverwachting.

6 Waar of niet waar?

I Kolonialisme en slavernij hebben de etnische samenstelling van de bevolking in het Caribisch gebied blijvend veranderd.

II Kolonialisme en slavernij hebben de leeftijdsopbouw van de bevolking in het Caribisch gebied blijvend veranderd.

- A) I en II zijn beide waar.
- B) I is waar, II is niet waar. [Juist]**
- C) I is niet waar, II is waar.
- D) I en II zijn beide niet waar.

7 Welk gevolg op lange termijn van klimaatverandering is het meest waarschijnlijk in het Caribisch gebied?

- A) Toename van het geboortecijfer.

- B) Toename van de levensverwachting.
C) Toename van migratie. [Juist]
D) Toename van etnische diversiteit.

8 In welke fase van het demografisch transitie-model is er sprake van snelle bevolkingsgroei door een hoog geboortecijfer en een snel dalend sterftcijfer?

- A) Fase 1
B) Fase 2 [Juist]
C) Fase 3
D) Fase 4

9 Waar of niet waar?

I Verbetering in de medische zorg, hygiëne en voedselvoorziening zijn belangrijke factoren voor de verklaring van het hoge geboortecijfer in fase 2.

II Het toenemend gebruik van voorbehoedsmiddelen is een belangrijke verklaring voor de sterkte daling van het geboortecijfer in fase 3 van het demografisch transitie-model?

- A) I en II zijn beide waar.
B) I is waar, II is niet waar.
C) I is niet waar, II is waar. [Juist]
D) I en II zijn beide niet waar.

10 Waar of niet waar?

I In fase 4 van het demografisch transitie-model is er sprake van ontgroening en vergrijzing.

II In fase 5 van het demografisch transitie-model is er sprake van bevolkingskrimp.

- A) I en II zijn beide waar. [Juist]**
B) I is waar, II is niet waar.
C) I is niet waar, II is waar.
D) I en II zijn beide niet waar.

11 Beredeneer in drie stappen hoe een positieve economische ontwikkeling op de lange termijn kan leiden tot een lager geboortecijfer én een hoger aandeel ouderen in de bevolking.

Een positieve economische ontwikkeling leidt tot betere gezondheidszorg, betere hygiëne en betere voedselvoorziening.

Hierdoor daalt kindersterfte en worden er minder kinderen geboren door toegang tot gezinsplanning.

Tegelijkertijd zorgt verbeterde gezondheidszorg ervoor dat mensen ouder worden waardoor het aandeel ouderen in de bevolking toeneemt.

12 Geef aan welk demografisch gevolg het meest waarschijnlijk is bij een langdurige economische crisis, die kan ontstaan na een orkaan. Licht je antwoord toe.

Een daling van de levensverwachting

Bij een economische crisis verslechtert vaak de toegang tot goede gezondheidszorg en voeding, wat negatieve gevolgen kan hebben voor de levensverwachting.

13 Beredeneer waarom landen in het Caribisch gebied niet allemaal hetzelfde reageren op de vergrijzing van de bevolking.

Het inkomen per hoofd van de bevolking en de overheidsschuld verschillen per landen.

Door deze economische verschillen hebben landen verschillende financiële mogelijkheden om maatregelen te nemen.

14 Beschrijf wat de combinatie van een relatief hoge kindersterfte, een hoog vruchtbaarheidscijfer en een lage levensverwachting zeggen over de sociaaleconomische situatie in Haïti.

Het wijst op een lage sociaaleconomische ontwikkeling. Hoge kindersterfte / lage levensverwachting kunnen betekenen dat de levensverwachting en gezondheidszorg slecht zijn. Een hoger vruchtbaarheidscijfer is een reactie op die onzekerheid (of kinderen de volgende levensfase bereiken).

Antwoorden examenvragen

1 Geef aan in welke fase van het demografisch transitie-model de Bahama's zich bevonden in 2013. Verklaar je antwoord.

Fase 3/ of fase 4

Het geboortecijfer is al flink gedaald maar kan nog verder dalen / er is nog een bevolkingsgroei van 7.1 promille / dalend geboortecijfer en redelijk stabiel sterftcijfer (licht stijgend sterftcijfer).

2 Geef hiervoor een demografische en een sociaal-culturele oorzaak en leg uit.

Demografisch: het sterftcijfer zal stijgen omdat de bevolking komende jaren zal vergrijzen
Sociaal-cultureel: het sterftcijfer kan ook stijgen door een ongezonde leefstijl (voeding en beweging)

3 Beschrijf deze relatie tussen bevolkingsgroei en welvaart. Geef twee mogelijke verklaringen voor deze relatie

Naarmate de armoede daalt, neemt de bevolkingsgroei af.

Voorbeelden van juiste verklaringen:

- Minder armoede betekent: meer onderwijs / meer sociale voorzieningen en (hogere pensioenen) / meer emancipatie / ontkerkelijking en anticonceptie
- Waardoor het geboortecijfer daalt.

4 Geef aan welke vorm het bevolkingsdiagram van Venezuela had in 2014 en van welke demografische druk er toen sprake was. Licht je antwoorden toe.

Piramidemodel

Groene druk

Er zijn veel jongeren/ de basis van de piramide is breed.

5 Beredeneer in welke fase van de demografische transitie Venezuela zich bevond in 2014.

Transitiefase 3; omdat het sterftcijfer laag is, het geboortecijfer nog hoog is/kan nog verder dalen/dalend geboortecijfer.

6 Geef aan in welk land de natuurlijke groei groter is: kies uit Haïti en de Dominicaanse Republiek

Dominicaanse Republiek

7 Beredeneer met behulp van bron 30 of de volgende stelling juist of onjuist is: "In Haïti is de verdubbelingstijd in jaren korter."

Hoe groter (hoger %) de natuurlijke groei, hoe korter de verdubbelingstijd. De stelling is onjuist.